

ראש השנה (12)

יש שמרוב התרגשות מהתקיעות היו בוכים, ויש שבדוקא הקפידו להיות בשמחה בעת ההיא כתב ב"סידור הגר"א" בסופו כתוב: וכן אמר רבינו שצריך להיות ברוב שמחה וחדוה בעת תקיעת שופר, כדרך שהמדינות ביום שממליכים את המלך שמחים מאוד, כך אנחנו בתקיעת שופר ממליכים להקב"ה בכל העולמות, וכן היה רבינו שמח מאוד בעת תקיעת השופר. וכדבריו נהגו תלמידי הגר"א וכן בבית בריסק, לשמוח בעת תקיעת השופר, שהיא ביטוי לקבלת עול מלכות שמים עלינו. מאידך, בקהילות אחרות ובחצרות חסידים, מרוב התרגשות במעמד נשגב זה של תקיעת שופר היו בוכים מתוך יראה ורעדה, ויתכן שהדבר תלוי בטעמים השונים למצות תקיעת שופר, שכן לשיטת הרמב"ם, השופר בא לעורר את האדם לתשובה, ואם כן מתאים לקיים מצוה זו מתוך רגשי רעדה וחרטה ותשובה עמוקה, ואילו לדברי הגר"א מתאימים לקיים מצוה זו רק לטעם של קבלת עול מלכות שמים שיש בשופר ולכל מנהג יש מקורות, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

ספר "כמוצא שלל רב ימים נוראים"

להתחזק בתפילה, עומד לפני המלך

אני חושב שאם רוצים להתחזק בתפילה צריכים לראות את חידוש הגדול של רבי חיים מבריסק על הרמב"ם, חידוש שאמנם לא נזכר בשו"ע, אבל בודאי יתן לנו מבט חשוב על התפילה. הגמרא (ברכות לד:) אומרת, שאף על פי שמלכתחילה צריך לכוון לבו בכל התפילה, מכל מקום אם אינו יכול לכוון בכל הברכות, יכוון ב"אבות", ורק ב"אבות" הכונה היא לעיכובא. מחדש הגר"ח, שכל זה בנוגע לפרוש המילים. פרוש המילים מעכב רק בברכת "אבות". אבל בתפילה יש צורך בכוונה נוספת: שאדם ירגיש שהוא עומד לפני המלך. כוונה זו מעכבת בכל התפילה, ואם לא כיון כוונה זו, הריהו כ'מתעסק', ואין זו תפילה כלל. רבותי! אתם שומעים מה כתוב כאן? המתפלל חייב להרגיש בלבו שהוא "עומד לפני המלך"! בלי כונה שכזו אין התפילה נחשבת לתפילה! יש הרבה הלכות בהלכות תפילה שמונה עשרה, שנגזרות מכח ענין זה. מטעם זה אסור לשבת או אפילו לעבור, לפני המתפלל. ישנה הלכה שמתחילים לפסוע, ב'עושה שלום', עם רגל שמאל, להראות כי הפרדה מהמלך קשה. הפסיעות צריכות שתהיינה בגודל מסוים, כמבואר בהלכה, כי זוהי הצורה שנפרדים מהמלך. ההשתחויה צריכה להיות לצד שמאל תחילה, כי צד זה הוא ימין של השכינה. בסיום הפסיעות יש להמתין, ולא לחזור מיד, כי הנפרד ממלך לא יכול לשוב אליו מיד, ומי שלא ממתין מוגדר בהלכה "ככלב שב על קיאו"!

ראש השנה מתנה לישראל

לא להישאר תקועים במקום. בר"ה כל אחד מתפלל מעומק לבו, אבל צריכים לדעת על מה להתפלל. עיקר השאיפה הוא שנדע איך לחיות, שיהיה לנו סיפוק ממה שאנו עושים, שנהנה מהרוחניות ונשמח במצוות. ר"ה הוא כמו מעלית, והקבלה היא לחיצה על הכפתור, באמצעות אותה לחיצה על הכפתור ניתן להגיע עד קומה מאה ועשרים, אבל צריכים ללחוץ על הכפתור. אם אדם יכנס למעלית ולא ילחוץ על הכפתור, יהיה חושך, המעלית תישאר תקועה במקומה, והאדם יצעק מרוב פחד. כל שעליו לעשות הוא ללחוץ לחיצה קלה, ואז יעלה במהירות שלא חלם עליה! אומרת התורה: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקכם". ידועים דברי הזוהר הקדוש (במדבר רלא.), שכל מקום שנאמר 'היום' זהו ראש השנה, כמובא (איוב א.ו): "ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתיצב על ה'", ואומר רש"י: אותו יום היה ראש השנה. אומר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, כי במילים אלו טמונה תוכחה גדולה לכלל ישראל: "אתם נצבים היום" בראש השנה "לפני ה'". למה אתם "נצבים היום" באותו מקום, למה נשאתם באותה מדרגה כבשנה שעברה? למה לא השתניתם, למה לא השתפרתם?

בענינים חומריים וגשמיים האדם אינו נשאר על מקומו, תמיד הוא שואף להתקדם ולהשתדרג. הוא קונה דירה גדולה יותר, מחליף את הרכב לחדש יותר. ועל כך היא התוכחה לאדם: למה זה קיים אצלך רק לגבי ענינים חומריים, ולא בעולמך הרוחני? למה בעבודת ה' מספיק לך להישאר תקוע במצבך, ואינך שואף ופועל להעפיל למדרגה גבוהה יותר?

ספר "שש באמתך"

ראש השנה חודש תשרי

בעל חידושי הרי"ם היה מסביר הענין: "בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים" למאי נפקא מינא, מה דהוי הוי? ויש לומר: שנקודה הישראלית נקראת "יוסף" היוצאת מבית האסורים בר"ה, שאפילו אותם האנשים שהם ביד לבם והם אסורים, יוצאים בר"ה, כי על כן החודש הזה נקרא "תשרי" מלשון שרי ומותר? שהחודש הזה מתיר אסורים. תשרי אותיות "ישרתי" עיקר הפעולה בתשרי, היא ליישר את העקמימיות שבלב.

ספר "ברכת חיים מועדים א"

בעת התקיעות: לשמוח או לבכות

מלבד הפולמוס לגבי הבכי בימי ראש השנה, ישנה סוגיא נוספת הנוגעת להתנהגות הרצויה בעת התקיעות:

אדם דאינו יודע איך נפרדים ממלך כמוהו ככלב!
"עושה שלום", זו פרדה מהמלך, כי כל התפילה היא
עומד לפני המלך. *ספר "יחי ראובן ימים נוראים"*

ובכן תן פחדך ה' אלוקינו על כל מעשיך
רוב התפילות ביום ראש השנה עוסקות במלכות שמים,
ובבקשות לגילוי כבוד ה' בטהרה. אכן, צרכי עמך
מרוכים, ולעיתים מתוך השקיעות של כל אחד בצרותיו
ובבקשותיו הפרטיות, אנו שוכחים את העיקר: "תן
פחדך ה' אלוקינו על כל מעשיך וכו'... וידע כל פעול כי
אתה פעלתו"!

בספר "שער יששכר" מובא, שפעם דרש רבי שמעלק"ה
מניקלשבורג קודם התקיעות, ואמר כך: אנו רואים כאן
את המוני בית ישראל עומדים ובוכים לפני ה',
בתחנונים ובדמעות שלישי, ונשאלת השאלה, איך יתכן
שהמשיח עדיין לא הגיע לאחר כל התפילות הללו?
התשובה היא, אמר רבי שמעלק"ה, שכמעט אין מי
שמבקש מלכות שמים כל אחד עסוק בחייו וברצונותיו
האישיים, ועל זה נסבות רוב התפילות.

דבר זה נרמז בפסוק: "מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם
היום אל הלחם" (שמואל א. כ. כז). מדוע לא בא משיח בין
ישי? למרות שבשני ימי ראש השנה, "גם תמול גם
היום" עם ישראל שופכים לבם לתפילה? והתשובה
היא: "אל הלחם"! בגלל שכל תפלתם היא על הלחם,
על הפרנסה ברוח ונוחות אישית, ומה הפלא שעדיין לא
בא בן ישי?

ספר ומחוק האור "ימים נוראים"

זכרנו לחיים

הגמרא (ברכות טז:) מביאה את תפילת רב: 'שתתן לנו
חיים ארוכים', והוא הולך ומפרט מהם אותם חיים
ארוכים, ומונה מיני חיים: חיים של שלום, חיים של
טובה, חיים של ברכה, חיים של פרנסה, חיים של חילוף
עצמות, חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים
שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד, חיים
שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים. כנגד ט' מיני חיים
אלו אנו מתפללים בהוספות עשרה ימי תשובה תשע
פעמים "לחיים": "זכרנו לחיים", "מלך חפץ לחיים",
"וכתבנו בספר חיים", "למענך אלוקים חיים", "זוכר
יצוריו לחיים", "וכתוב לחיים", "ורחמים לחיים
ושלום", "בספר חיים", "לחיים טובים ולשלום"

ספר "דרשות חתם סופר"

זכרנו לחיים... וכתבנו בספר חיים

כתב הארי ז"ל: כי בראש השנה נידונות הנשמות אם
לחיים נצחיים או לא ח"ו, וגם הגופים נידונים אז, אם
לחיי זמן ואימתי יהיה זמן פקודתם. וזהו "זכרנו לחיים"
חיי נצח של הנשמות. "וכתבנו בספר חיים" חיי העולם
הזה, חיי הגוף.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אודות, ראש השנה"

הלכה: בירך על אפרסק ובא לאכול ענבים

המברך על אפרסק ובא לאכול ענבים ולא כיון במפורש
לפוטרום וגם לא היתה בדעתו במפורש לאוכלם, צריך
לברך עליהם גם אם היו מונחים לפניו על השולחן,
דאינו בדין דיפטור האינו חשוב את החשוב דרך גררא
שהרי מין שבעה חשוב הוא ולכן יש בה דין קדימה
בברכות. אולם אם האפרסק חביב עליו יותר, לא יברך
על הענבים מחמת הספק, שהרי לדעת הרמב"ם חביב
עדיף על מין שבעה. והוא הדין אם בירך על אפרסק ובא
לאכול שזיף שהוא חביב עליו יותר ולא כיון במפורש
לפוטרו, צריך לברך על השזיף אף שהיה מונח לפניו על
השולחן. *ספר "הליכות ברכות" רב אופיר מלכא שליט"א*

פתגם: פְּעֵלַת צְדִיק לְחַיִּים; תְּבוּאַת רָשָׁע לְחֶטְאָת

ספר "משלי"

חקירה: הילוך בשביל של הכרמים (קניין)

משום שנהנה מההילוך, או משום שזהו דרך תשמישו
של השביל (תורת הקניינים ח"א עמוד צה: רשב"ם: נהנה,
מחנה אפרים: דרך תשמישו) *ספר "קובת יסודות וחקירות"*

סיפור: הגומל לחסדים טובים

רב ידוע נכנס אצל עשיר, להתרימו לצרכי צדקה, אמרו
לו בני הבית: במחילה מכבודכם, שבו והמתינו מעט כי
בעל הבית קם זה משנתו. אחרי שעה קלה נכנס בעל
הבית וקבל את פני הרב בכבוד ובסבר פנים יפות, נענה
הרב ואמר לו: בודאי ידוע לכם, כי הקם משנתו מברך:
המעביר שינה מעיניי, ואין עונים אמן אחרי ברכה זו,
הואיל ואינה נחתמת אלא בהגומל חסדים טובים.

ספר "חד וחלק" ד'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה,
אברהם בן חנה רחל שרה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק
יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, ברטה מסעודה בת
לאה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין
מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה,
רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי
יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה,
מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת
ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: נעמי פנינה בת סנדרין
אסתר, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן
רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן
שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי
מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל,
שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי
מרים. משה בן מזל פורטונה. אמיל חיים בן עזו עזיזה, ראובן בן חנינה,
אליהו בן מרים, ניסים חי הורבט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נג'מה

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr